

CONSILIUL EUROPEI

COMITETUL MINISTRILOR

Recomandarea Rec (2001) 16 privind protecția copiilor împotriva exploatarei sexuale

(adoptată de Comitetul Ministrilor,
la 31 octombrie 2001,
la cea de-a 771-a reuniune a Delegaților Ministrilor)

Comitetul Ministrilor, în virtutea Articolului 15 *b* al statutului Consiliului Europei,

Fiind hotărât să contribuie efectiv la realizarea obiectivului său comun care constă într-o protecție adecvată a copiilor împotriva exploatarei sexuale comise de oricine, în special de către aceia care sunt sau reușesc să fie în contact apropiat cu ei sau care au o autoritate asupra lor;

Amintind Recomandarea sa nr. R (91) 11 referitoare la exploatarea sexuală, pornografia și prostituția precum și la traficul de copii și tineri;

Constatând că exploatarea sexuală a copiilor sub forma pornografiei, prostituției, sclaviei sexuale, turismului sexual și traficului de ființe umane daunează în mod grav sănătății și dezvoltării psiho-sociale a copilului;

Considerând că această exploatare sexuală a luat proporții îngrijorătoare atât la nivel național cât și internațional și că pentru prevenirea și combaterea ei cooperarea internațională se dovedește indispensabilă;

Considerând că sănătatea și interesele copiilor reprezintă valori fundamentale împărtășite de toate statele membre, care trebuie promovate fără nici o discriminare;

Considerând că experiențele legate de exploatarea sexuală sunt în detrimentul sănătății și dezvoltării psiho-sociale a copilului;

Constienti că nu întotdeauna copiii beneficiază de o protecție corespunzătoare în special împotriva exploatarei sexuale;

Considerând că exploatarea sexuală este legată *inter alia* de neglijența și violența fizică, psihologică și sexuală, din interiorul sau din afara familiei, precum și de adopțiile ilegale și de anumite fenomene sociale care pot face copiii mai vulnerabili;

Recunoscând rolul pe care publicitatea și media, în special Internetul, le pot juca atât în răspândirea cât și în prevenirea acestui fenomen;

Considerând că este responsabilitatea și în interesul statelor membre ale Consiliului Europei de a coordona și a consolida în mod activ și împreună acțiunile lor întreprinse pe plan național și internațional pentru a rezolva această problemă;

Având în vedere Convenția pentru protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale (1950), Carta socială europeană (1961) și Convenția privind exercitarea drepturilor copilului (1996);

Având în vedere, de asemenea, Convenția Națiunilor Unite privind drepturile copilului, în special articolul 34 din aceasta, care cere statelor să ia toate măsurile adecvate pe plan național, bilateral și multilateral pentru a proteja copiii împotriva exploatarei sexuale, Protocolul adițional privind vânzarea copiilor, prostituția în rândul copiilor și pornografia juvenilă, Protocolul facultativ la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate care vizează prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, precum și Convenția nr. 182 a OIM privind cele mai rele forme ale muncii juvenile;

Amintind Recomandările următoare ale Adunării Parlamentare a Consiliului Europei: 1065 (1987) privind traficul de copii și alte forme de exploatare a copilului; 1121 (1990) privind drepturile copilului; 1286 (1996) referitoare la o strategie europeană pentru copii; 1336 (1997) privind prioritatea combaterii exploatarei muncii juvenile; 1371 (1998) privind relele tratamente aplicate copiilor precum și Rezoluția 1099 (1996) referitoare la exploatarea sexuală a copiilor;

Având în vedere Recomandările Comitetului Ministrilor nr. R (79) 17 referitoare la protecția copiilor împotriva relelor tratamente; nr. R (85) 4 privind violența în familie; nr. R (85) 11 privind poziția victimei în cadrul dreptului penal și a procedurii penale, nr. R (87) 21 privind asistarea victimelor și prevenirea victimizării; nr. R (89) 7 referitoare la principiile privind distribuirea videogramei cu conținut violent, brutal sau pornografic; nr. R (90) 2 privind măsurile sociale referitoare la violența în familie; nr. R (93) 2 privind aspectele medico-sociale ale relelor tratamente aplicate copiilor; nr. R (97) 13 referitoare la intimidarea martorilor și drepturile apărării; și în particular Recomandarea nr. R (2000) 11 privind lupta împotriva traficului de ființe umane în scopul exploatarei sexuale;

Având în vedere Convenția privind criminalitatea cibernetică, în special articolul 9 al acesteia,

Recomanda guvernelor statelor membre să asigure să fie luate măsuri efective pentru a proteja copiii împotriva exploatarei sexuale, să își revizuiască legislația și practica în lumina principiilor conținute în prezenta recomandare și să se asigure că punerea lor în aplicare este urmarită îndeaproape, evaluată permanent și însoțită de o asistență tehnică corespunzătoare.

I. Scopuri și definiții

1. Prezenta recomandare are următoarele scopuri:

a. promovarea bunăstării și interesului copilului cât și a sănătății și a dezvoltării sale fizice, mentale, morale și sociale pentru a-l ajuta să ducă o viață în care să nu existe nici abuz, nici violență, nici exploatare sexuală;

b. adoptarea și aplicarea măsurilor, politicilor și practicilor privind lupta împotriva exploatarei sexuale, care iau în considerare opiniile și experiențele copiilor;

c. promovarea cooperării între statele membre pentru a putea aborda mai eficient, prin prisma mai multor aspecte, problema exploatarei sexuale la nivel național și internațional;

d. eliminarea pornografiei, prostitutiei si traficului de copii, înfaptuite de persoane fizice sau juridice, într-o maniera individuala sau organizata, în interiorul sau în exteriorul tarii, de catre cetateni sau rezidenti, cu sau fara consimtamântul copilului.

2. În sensul prezentei recomandari sunt utilizate urmatoarele definitii:

a. un copil este orice persoana sub vârsta de 18 ani;

b. termenul *exploatare sexuala* este un termen general care include printre altele: pornografia juvenila, prostitutia si sclavia sexuala precum si traficul de copii în acest sens;

c. termenul *pornografie juvenila* include orice material care reprezinta într-o maniera vizuala un copil angajat într-un comportament sexual explicit, o persoana care pare sa fie un copil angajat într-un comportament sexual explicit sau imagini realiste reprezentând un copil angajat într-un comportament sexual explicit. Pornografia juvenila include urmatoarele comportamente comise intentionat si fara drept, prin orice mijloace:

- producerea de pornografie juvenila în scopul de a fi distribuita;
- oferirea sau înlesnirea pornografiei juvenile;
- distribuirea sau transmiterea pornografiei juvenile;
- procurarea pornografiei juvenile pentru tine însuti sau pentru altcineva;
- detinerea de pornografie juvenila.

d. termenul de *prostitutie juvenila* înseamna oferirea, obtinerea, furnizarea, procurarea sau folosirea unui copil pentru activitati sexuale contra plata sau pentru obtinerea de orice alte avantaje;

e. termenul *traficul de copii* include recrutarea, transportarea, transferarea, adapostirea, predarea, primirea sau vânzarea de copii în scopul exploatarii sexuale;

3. Nici o prevedere din aceasta recomandare nu va împiedica statele membre sa aplice dispozitii mai avantajoase pentru promovarea protectiei copiilor împotriva exploatarii sexuale.

II. Masuri generale

a. *Sensibilizarea publicului, educarea si informarea*

4. Sa aduca prezenta recomandare, prin intermediul mijloacelor adecvate, în atentia tuturor organelor publice sau private, (în special a politicienilor, politiei si autoritatilor judiciare, misiunilor diplomatice, autoritatilor de imigrare, profesionistilor din domeniul social, medical, al educatiei si a organizatiilor non-guvernamentale si media).

5. Sa numeasca o persoana sau o agentie independenta, competenta si accesibila al carei scop sa fie promovarea drepturilor tuturor copiilor si, în mod special, sensibilizarea publicului în privinta exploatarii sexuale a copiilor.

6. Sa puna la dispozitia publicului informatii despre exploatarea sexuala, despre natura si efectele sale devastatoare si sa îl constientizeze pe acesta asupra faptului ca exploatarea sexuala a copiilor sub toate formele ei este un delict penal care va fi pedepsit.

7. Sa promoveze si sa organizeze programe de sensibilizare si de instruire a acelor care raspund de copii în domeniul educatiei, sanatatii, protectiei sociale, justitiei si a fortelor de ordine, pentru a permite acestora sa identifice cazurile de exploatare sexuala si sa ia masurile necesare.

8. Sa includa în programele scolare primare si secundare informatii despre riscul exploatarei si abuzului sexual, carora copiii ar putea sa le cada victime si despre mijloacele prin care se pot apara singuri.

9. Sa puna la dispozitia copiilor care nu frecventeaza scoala informatii asupra riscurilor exploatarei sexuale, asupra varietatii de forme pe care aceasta poate sa o ia si asupra mijloacelor prin care se pot proteja singuri.

b. Culegerea si schimbul de informatii

10. Sa promoveze la nivel national culegerea de informatii asupra naturii si situatiei exploatarei sexuale a copiilor din toate sectoarele si organismele.

11. Sa stabileasca un mecanism national care sa ofere informatii periodice asupra celor mai bune practici si celor mai eficace masuri de prevenire, combatere si tratare a efectelor exploatarei sexuale a copiilor.

12. Sa promoveze cooperarea internationala în ceea ce priveste schimbul de informatii, cunostinte si expertiza.

13. Sa identifice domeniile în care asistenta si competentele tehnice sunt în mod special necesare pentru elaborarea unor masuri destinate prevenirii, combaterii si tratarii efectelor exploatarei sexuale a copiilor.

c. Prevenirea, identificarea si asistenta

14. Sa elaboreze si sa sustina financiar o strategie inter-institutionala si pluridisciplinara pentru prevenirea si identificarea exploatarei sexuale a copiilor si pentru oferirea unui suport sau tratament psihologic, legal, social, a unei asistente juridice sau unei alte forme adecvate de suport a victimelor, acordând o atentie sporita copiilor cu un înalt risc.

15. Sa creeze sau sa dezvolte servicii specializate publice si / sau private pentru protejarea copiilor expusi pericolului sau care sunt deja victime pentru a preveni si identifica toate formele de exploatare sexuala.

16. Sa recunoasca si sa sustina rolul fundamental pe care îl au ONG-urile în prevenirea exploatarei sexuale si în asistarea victimelor.

17. Sa se asigure ca exista diverse mijloace (servicii de asistenta prin telefon, agentii, brosure, documente si site-uri Internet, de exemplu) care sa permita oricarei persoane si în special copiilor sa semnalizeze cazurile de exploatare sexuala.

18. Sa se asigure ca acei copii aflati în grija organismelor publice sau private sunt suficient protejati prin reglementari, linii directoare si proceduri adecvate si ca toti membrii personalului care îi au în grija au calificarile si licentele necesare.

d. Media

19. Sa încurajeze media sa contribuie într-un mod constructiv la constientizarea generala asupra exploatarei sexuale a copiilor si a efectelor ei si la dezvoltarea regulilor adecvate de conduita si a reglementarilor adecvate pentru presa scrisa, media audiovizuala si electronica, în special în ceea ce priveste respectarea vietii private, identitatii si demnitatii copilului.

20. Sa încurajeze reprezentantii media sa se asocieze si sa participe la programele de instruire si sensibilizare în materia exploatarei sexuale.

21. Sa încurajeze media sa aiba o conduita responsabila atunci când prezinta copiii si copilaria în general.

e. Internet-ul

22. Sa implice furnizorii de servicii Internet în sensibilizarea publicului asupra problemei exploatarei sexuale si asupra riscurilor ei, în special pe Internet si prin folosirea tehnologiilor moderne de comunicare.

23. Sa se asigure ca furnizorii de servicii Internet coopereaza cu autoritatile pentru a identifica si combate diferitele moduri de utilizare a Internetului în scopul exploatarei sexuale a copiilor.

24. Sa încurajeze furnizorii de servicii Internet sa elaboreze un cod de conduita adecvat tehnologiilor moderne de informare si comunicare pentru a preveni exploatarea sexuala a copiilor, pentru a identifica abuzurile asupra acestui cod si pentru a lua masuri de împiedicare si interzicere a acestor abuzuri.

25. Sa recunoasca ca este necesar ca instantele împuternicite sa aplice legea sa poata dispune de date de conectare pentru a depista un continut suspect si pentru localizarea, identificarea si interpelarea ulterioara a celor care editeaza sau difuzeaza pornografia juvenila, sau care încurajeaza sau incita la prostitutie juvenila.

26. Sa ofere informatii parintilor, îngrijitorilor sociali, tuturor celor responsabili pentru copii cât si copiilor însisi asupra riscurilor exploatarei sexuale pe Internet, asupra formelor pe care aceasta poate sa le ia si asupra mijloacelor de limitare a accesului la ea.

27. Sa creeze servicii de asistenta prin telefon si sa încurajeze cetatenii sa semnaleze cazurile de pornografie juvenila sau de incitare la prostitutie juvenila pe site-urile web, permitând astfel autoritatilor în cauza sa întreprinda actiuni specifice.

III. Dreptul penal, procedura penala si masurile generale coercitive

28. Sa se asigure ca activitatile si actele definite la articolele 2. c, d si e constituie infractiuni în cadrul dreptului lor penal, indiferent daca aceste agresiuni sunt comise pe teritoriul sau în exteriorul teritoriului lor, de o persoana sau într-o maniera organizata.

29. Sa invite serviciile din cadrul politiei si alte servicii competente sa acorde o importanta speciala prevenirii, detectarii si investigarii infractiunilor în materie de exploatare sexuala a copiilor si sa aloce suficiente mijloace pentru a le duce la îndeplinire.

a. Masuri referitoare la victime

30. Asigurarea protejarii drepturilor si intereselor copiilor pe toata durata procesului, în special, pentru a le permite sa fie audiati, asistati sau, daca e necesar, sa fie reprezentati, fara a se aduce atingere drepturilor autorilor prezumtivi ai infractiunilor.

31. Invitarea autoritatilor judiciare în cauza sa ofere prioritate cazurilor de exploatare sexuala a copiilor si sa asigure tratarea cât mai rapida a acestora.

32. Asigurarea ca pe toata durata masurilor judiciare, de mediere si administrative sa fie garantate confidentialitatea dosarelor si dreptul la viata privata a copiilor care sunt victime ale exploatarii sexuale.

33. Instaurarea pentru copiii victime sau martori ai cazurilor de exploatare sexuala a unor conditii speciale de audiere pentru a reduce numarul audierilor si efectele traumatizante pentru victime, martori si familiile lor cât si pentru a creste credibilitatea declaratiilor lor în sensul respectarii demnitatii acestora.

34. Acolo unde este cazul, acordarea victimelor si familiilor lor a posibilitatii de a ramâne pe teritoriul statului pentru a putea participa pe deplin la derularea masurilor judiciare; prevederea unor masuri care vizeaza protejarea victimelor, martorilor si familiilor lor împotriva oricaror intimidari, mai ales în cazul unor retele criminale; asigurarea accesului victimelor la ajutor social, medical sau legal pe parcursul acestei perioade.

35. Instaurarea unui sistem care sa vizeze repararea completa a oricarei pagube suferite de copiii victime ale exploatarii sexuale si crearea unui mecanism care sa-i asiste în depasirea acestei experiente.

36. Garantarea ca acei copii care au fost victime ale exploatarii sexuale sa nu poata fi urmariti judiciar pentru orice act legat de aceasta exploatare.

b. Masuri referitoare la autorii infractiunilor

37. Încercarea de a asigura ca durata de prescriptie pentru angajarea urmarilor penale în domeniul exploatarii sexuale sa nu înceapa sa curga decât din momentul în care victima înceteaza sa mai fie un copil.

38. Luarea unor masuri pentru sanctionarea autorilor infractiunilor si propunerea de tratamente acestora, acolo unde este cazul.

39. Prevederea sechestrului si confiscarea bunurilor provenite din infractiunile comise în materie de exploatare sexuala a copiilor.

40. Crearea si furnizarea resurselor necesare programelor de prevenire a recidivei delicventilor.

41. Prevederea posibilitatii de a interzice persoanelor gasite vinovate de infractiuni în materie de exploatare sexuala a copiilor, sa exercite anumite profesii sau activitati în cadrul carora acestea ar putea avea contact cu copii.

42. Prevederea închiderii temporare sau definitive sau a retragerii licentei de exploatare a institutiilor si întreprinderilor indiferent de natura lor, implicate în exploatarea sexuala a copiilor.

43. Asigurarea ca persoanele juridice sa poata fi trase la raspundere pentru infractiunile în materie de exploatare sexuala a copiilor si aplicarea unor sanctiuni specifice în acest sens, avându-se în vedere sa nu se reduca raspunderea penala a persoanelor fizice.

IV. Masuri referitoare la pornografia care implica copii

44. Prevederea unor sanctiuni penale adecvate care sa tina cont de gravitatea infractiunii comise de persoanele care asigura productia si distributia prin orice mijloace, a oricarui material pornografic ce implica copiii sau simuleaza imaginea unui copil.

45. Introducerea sanctiunilor penale pentru simpla detinere, indiferent de forma, a materialului pornografic ce implica copii sau simuleaza imaginile unui copil.

46. Organizarea unor campanii de informare pentru ca publicul sa devina constient de faptul ca simpla detinere de material pornografic ce implica copii este pasibila de sanctiuni penale.

47. Lansarea unor campanii de informare privind procedurile juridice si celelalte forme de asistenta la care pot sa recurga victimele pornografiei infantile.

V. Masurile referitoare la prostitutia copiilor

48. Introducerea de sanctiuni penale adecvate împotriva unei persoane care accepta serviciile si / sau utilizeaza un copil care se prostitueaza.

49. Asigurarea unui ajutor material, psihologic sau a altor forme adecvate de asistenta pentru copiii care se prostitueaza, în scopul abandonarii prostitutiei.

50. Acordarea unei prioritati programelor de educatie, de formare profesionala si de reinserție destinate copiilor.

51. Crearea sau dezvoltarea unor unitati speciale de politie si ameliorarea metodelor lor de munca pentru a putea lupta împotriva prostitutiei în rândul copiilor.

52. Prevederea unor asistenti sociali formati în activitatea de prevenire a prostituarii copiilor si în asistenta copiilor în sensul renuntarii la prostitutie.

53. Implicarea industriei turismului în sensibilizarea problematicii turismului sexual si în detectarea acestuia.

54. Organizarea unor campanii de informare care sa vizeze descurajarea posibililor calatori în participarea la turismul sexual.

VI. Masuri referitoare la traficareea copiilor

55. Prevederea unor sanctiuni penale adecvate pentru cazurile de traficare a copiilor, care sa tina cont de gravitatea infractiunii.

56. Organizarea unor campanii de informare pentru sensibilizarea opiniei publice asupra situatiilor de risc care pot genera traficul de copii, în special al fetelor.

57. Furnizarea informatiilor despre traficul si exploatarea sexuala a copiilor si pregatirea adecvata a reprezentantilor diplomatici si consulari, ai autoritatilor publice, ai media, ONG-urilor si ai altor organisme publice si private care își desfășoara activitatea în tarile de origine ale potentialelor victime.

58. Difuzarea larga, în toate statele membre, a informatiilor asupra pericolului pe care îl reprezinta traficul si exploatarea sexuala a copiilor pentru viata cât si pentru sanatatea fizica si psihica a copiilor.

59. Sensibilizarea media asupra problemelor legate de traficul de copii si asupra rolului pe care ea îl poate avea în prevenirea acestui trafic.

60. Vegherea ca programele scolare sa abordeze chestiunea riscului exploatarii sexuale si a traficului de copii si a metodelor prin care acestia se pot proteja; aceste informatii ar trebui sa fie si la dispozitia copiilor care nu mai fac parte din sistemul educativ, parintilor, tutorilor sau a altor reprezentanti legali.

61. Organizarea unei pregatiri speciale a personalului diplomatic, judiciar, vamal si al politiei pentru a putea identifica acele cazuri de trafic de copii în scopul exploatarii sexuale si a raspunde adecvat.

VII. Prioritatile de cercetare

62. Promovarea cercetarii la nivel national si international respectând diversitatea culturala si promovând, în special, studii comparate privind:

- numarul de proceduri penale referitoare la cazurile de exploatare sexuala de prostitutie, de pornografie si de trafic de copii în fiecare an si pentru fiecare tara, făcându-se referire la durata acestor proceduri;
- experientele copiilor care au fost victimele exploatarii sexuale si experientele lor din sistemul judiciar si al serviciilor sociale;
- legaturile specifice între exploatarea sexuala si criminalitatea organizata;
- legaturile specifice între exploatarea sexuala si experientele anterioare de incest, abuz sexual sau pornografie;
- natura procesului care conduce victimele sa devina autori;

- o trecere în revista a cartilor sau studiilor publicate privind exploatarea sexuala a copiilor si a celor mai bune mijloace de prevenire si remediere a acesteia;
- natura si amploarea diferitelor forme de exploatare sexuala a copiilor, în special din punct de vedere transcultural;
- repercursiunile pe termen lung ale exploatarii sexuale si efectele asupra sanatatii mentale, a relatiilor sociale si familiale la vârsta adulta în diferite tari;
- amploarea si natura exploatarii sexuale practicate de adolescenti;
- natura pedofiliei si modul în care pedofilii exploateaza sexual copiii;
- trecerea în revista a masurilor si programelor care se adreseaza persoanelor care au comis abuzuri sexuale asupra copiilor;
- legaturile între adoptie si exploatare sexuala;
- necesitatile familiilor în care unul dintre membri a fost victima a exploatarii sexuale;
- evaluarea utilizarii Internetului pentru prevenirea exploatarii sexuale;
- necesitatile în materie de pregatire a personalului care lucreaza cu copiii victime ale exploatarii sexuale si cu familiile lor;
- punctele III. 5-10 ale Recomandarii nr. R (91) 11 ar trebui, de asemenea, sa fie incluse.

VIII. Cooperarea internationala

63. Considerarea posibilitatii de a se lua masurile necesare pentru stabilirea unei jurisdicții extrateritoriale pentru infractiunile definite la articolul 2. c, d si e în cazul în care:

- a. aceste infractiuni sunt comise de unul dintre cetatenii lor;
- b. aceste infractiuni sunt comise de o persoana care își are rezidenta în mod obisnuit pe teritoriul sau; si daca este cazul,
- c. victima este unul dintre cetatenii lor.

64. Considerarea posibilitatii stabilirii unei competente jurisdictionale privind infractiunile de exploatare sexuala a copiilor si în cazurile în care faptele nu pot fi pedepsite de legislatia statului în care acestea au fost comise mai ales din cauza vârstei victimei.

65. Retinerea faptului ca traficul de copii reprezinta în general o forma de criminalitate transnationala organizata.

66. Supravegherea ca infractiunile definite prin articolul 2. c, d si e sa fie pasibile de extradare conform legislatiei nationale cât si conform tratatelor internationale si supravegherea ca atunci când extradarea nu poate fi acordata pe motive de nationalitate,

faptele sa fie supuse autoritatilor competente ale statului în cauza pentru ca procedurile necesare sa poata fi angajate.

67. Acordarea reciproca, în cel mai scut timp, a celei mai largi asistente judiciare posibile în cazul tuturor procedurilor care vizeaza una sau mai multe infractiuni definite la articolul 2. c, d si e.

68. Întreprinderea unor masuri pentru facilitarea comunicarii informatiilor privind exploatarea sexuala a copiilor, între state, între state si organizatiile internationale, cum ar fi: Interpolul, cât si între state si ONG-uri.

69. Facilitarea ca distanta între victime sau între martori si locul în care apar în fata justitiei sau absenta acestora din fata justitiei sa nu devina un obstacol pentru derularea procedurii penale, în special atunci când marturia lor a fost ascultata de o autoritate judiciara, prin utilizarea, de exemplu a sistemului de video-conferinta.

70. Considerarea posibilitatii de a transfera în alte state urmaririle care vizeaza una sau mai multe infractiuni definite la articolul 2. c, d si e, atunci când un astfel de transfer este considerat ca fiind în interesul copilului si în interesul administrarii justitiei.

71. Luarea tuturor masurilor posibile pentru evitarea întârzierilor specifice procedurilor penale cu dimensiuni internationale. De exemplu, asigurarea traducerii documentelor si, daca este necesar, prevederea unor traducatori, luarea unor masuri adecvate pentru determinarea vârstei copilului, pentru gasirea originilor lui etc.

72. Încurajarea cooperarii internationale prin intermediul acordurilor bilaterale si multilaterale care permit prevenirea exploatarei sexuale a copiilor, inclusiv a turismului sexual si sanctionarea efectiva a autorilor acestor infractiuni, în special prin coordonarea anchetelor si a urmaririlor judiciare.

73. Ratificarea si aplicarea pe deplin a instrumentelor internationale relevante din acest domeniu, în special a Conventiei Natiunilor Unite referitoare la drepturile copiilor si a Protocolului ei facultativ referitor la vânzarea copiilor, prostitutia în rândul copiilor si la pornografia care utilizeaza copii cât si a Conventiei nr. 182 a Organizatiei Internationale a Muncii privind cele mai grave forme de munca pentru copii.

74. Promovarea cooperarii europene si internationale în domeniile asistentei tehnice si în alte domenii.

75. Întreprinderea tuturor masurilor necesare unei strategii pan-europene eficiente de lupta împotriva fenomenului de exploatare sexuala a copiilor si împotriva factorilor care contribuie la acesta.